

”

Левіт Д., Євтухова Т. Розвиток soft skills у контексті сталого розвитку освіти. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2024. Том 12, № 1. С. 57-62. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i1-008>

Lievit D., Evtukhova T. Rozvytok soft skills u konteksti staloho rozvytku osvity [Development of soft skills in the context of sustainable development of education]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka – Education. Innovation. Practice*, 2024. Vol. 12, No 1. S. 57-62. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i1-008>

УДК 159.9:37.018.43

DOI: 10.31110/2616-650X-vol12i1-008

Дмитро ЛЕВІТ

Київський університет імені Бориса Грінченка, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-3237-6427>

Тетяна ЄВТУХОВА

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Україна
<https://orcid.org/0000-0002-2586-4361>
evtuhovaddpu@gmail.com

РОЗВИТОК SOFT SKILLS У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ОСВІТИ

Анотація. У статті розглянуто перспективи розвитку навичок soft-skills у контексті сталого розвитку освітнього процесу при підготовці здобувачів освіти закладів вищої освіти. Наголошено на важливому значенні формування таких навичок у майбутніх фахівців під час здобуття освіти як засобу формування людського капіталу, який має необхідні навички і уявлення, які дозволяють сучасним і майбутнім поколінням створення стійкого суспільства. Вказано на сталість як основну парадигму сучасної вищої освіти. Висвітлено як можливості варто використовувати у контексті освітнього процесу з позицій моделювання змісту освітніх компонентів. Виокремлено м'які навички, що опосередковано передбачені у концепції сталого розвитку освіти, що обґрунтовує створення цілісної концептуальної освітньої системи, де формування та становлення основних навичок soft-skills передбачає комплексний підхід, що ґрунтується на поєднанні кількох підходів та ключових заходів. Акцентовано, що серед них – формальні процеси навчання, що охоплюють як навчальні, так і позанавчальні елементи; програми підтримки, які включають академічні та неакадемічні аспекти, а також місця проживання та оточення університету. Досліджено три форми заходів щодо впровадження навичок soft-skills у освітній процес з акцентування на сталість його розвитку, а саме створення моделі як окремої складової, моделі, де набуття навичок є вбудованим у програму та поєднання обох підходів. Проаналізовано фактори що впливають на введення м'яких навичок у життя майбутніх поколінь через моделі їх набуття у освітньому процесі шляхом формування ціннісного підходу до самого факту розвитку високоякісного людського капіталу, конкурентоспроможного, розвиненого та готового до активного впровадження європейських глобалізаційних принципів сталості.

Ключові слова: soft-skills; сталість розвитку; формування людського капіталу; освітні компоненти; цілісна концептуальна освітня система; комплексний підхід.

Dmytro LIEVIT

Borys Grinchenko Kyiv University, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-3237-6427>
d.lievit@kubg.edu.ua

Tetiana EVTUKHOVA

Donbas State Pedagogical University, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-2586-4361>
evtuhovaddpu@gmail.com

DEVELOPMENT OF SOFT SKILLS IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF EDUCATION

Abstract. The article examines the prospects of developing soft skills within the context of sustainable educational advancement in preparing students within higher education institutions. Emphasis is placed on the vital importance of cultivating these skills in future professionals during their educational journey as a means to shape human capital that possesses essential skills and visions, enabling the creation of a resilient society for both current and upcoming generations. The concept of sustainability is highlighted as the primary paradigm in contemporary higher education. The article sheds light on potential opportunities to incorporate these skills into the educational process, viewing them from the perspective of shaping educational components. Soft skills are identified as indirectly envisioned within the concept of sustainable educational development, warranting the creation of a comprehensive educational system where the establishment and development of these key soft skills necessitate a comprehensive approach based on the integration of multiple approaches and pivotal measures.

The focus includes formal learning processes encompassing both academic and extracurricular elements, support programs integrating academic and non-academic aspects, and the university's residential environment and surroundings. The research delves into three forms of initiatives regarding the integration of soft skills into the educational process, emphasizing the sustainability of its development: the creation of a standalone model, a model where skill acquisition is embedded within the program, and a fusion of both approaches. The analysis further examines the factors influencing the integration of soft skills into the lives of future generations, through models of their acquisition in the educational process by fostering a value-oriented approach towards the development of high-quality human capital. This capital is competitive, evolved, and ready for active implementation of European globalization principles of sustainability.

Keywords: soft-skills; sustainability of development; human capital formation; educational components; integrated conceptual educational system; comprehensive approach.

Постановка проблеми. За останні десятиліття у світі зростає увага до розвитку так званих «м'яких» навичок у випускників закладів вищої освіти. Насамперед це стосується навичок, що не пов'язані безпосередньо з технічними або професійними знаннями, але мають величезне значення для успішної кар'єри та виконання різноманітних завдань у сучасному ринковому середовищі. Однак, існує значна розбіжність у розумінні та застосуванні концепції «м'яких» навичок в теорії та практиці. Проблема полягає у тому, що поняття «м'яких» навичок не однозначне у своєму визначенні, а їх використання у професійній діяльності зазвичай малопророблене. Хоча деякі дослідження підтверджують важливість таких навичок, як ефективне спілкування, вміння працювати в команді та розв'язувати проблеми, в сучасних умовах це стає ще актуальнішим.

Зокрема, випускники закладів вищої освіти не завжди володіють необхідним спектром «м'яких» навичок, що ускладнює їхню успішну адаптацію до вимог сучасного ринку праці. Розвиток цих вмінь є ключовим для створення високої якості людського капіталу, який своєю чергою сприятиме сталому економічному зростанню та конкурентоспроможності на міжнародному рівні.

Отже, актуальність та постановка проблеми полягають у необхідності дослідження, впровадження та розвитку стратегій навчання та розвитку «м'яких» навичок у вищій освіті для підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно впроваджувати свої знання та вміння у сучасному ринковому середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження, проведені О. Гурою, К. Ковалем, Н. Колядою, Г. Корнюшем, О. Кравцем, О. Кравченком, Н. Муқан, В. Радкевич та іншими, зосереджені на проблемі розвитку soft skills. В їхніх публікаціях, що стосуються підготовки фахівців, висвітлено систему «м'яких навичок» та особливості їх формування у студентів закладів вищої освіти. Зокрема, робота Г. Мозгової, В. Євтушенка та А. Мозгової [4] присвячена теоретичному визначенню системи формування "м'яких навичок" у маркетингу на основі компетентнісного підходу. Практичний досвід формування soft skills у закладах вищої освіти описано в роботі Н. Коляди та О. Кравченка [3]. Проблема розвитку цих навичок учнів загальноосвітніх шкіл обговорювалась під час П'ятої національної (не)конференції EdCamp Ukraine для шкільних педагогів [1]. Однак варто зауважити, що досліджень щодо особливостей формування soft skills у студентів закладів вищої освіти у освітньому процесі поки що недостатньо.

Мета: розглянути шляхи розвитку м'яких навичок (soft skills) у студентів закладів вищої освіти у сучасному освітньому процесі з позицій сталого розвитку освіти.

Досягнення цілі статті стало можливим завдяки використанню різноманітних загальних наукових методів, таких як аналіз, синтез, порівняння, конкретизація, узагальнення та контент-аналіз. Ці методи дозволили виявити та описати особливості розвитку soft skills у студентів закладів вищої освіти у сучасних умовах освітнього процесу.

Виклад основного матеріалу. У вітчизняних наукових дослідженнях «soft skills» виявилися об'єктом уваги через різноманітність підходів до їх розуміння та інтерпретації. Українські вчені використовують різні терміни для вираження цього концепту, такі як «універсальні компетенції», «навички успішності», «гнучкі вміння», «метапредметні навички», «соціальні навички» та інші. Кожен з цих термінів має свої особливості і нюанси в тлумаченні, але спільною рисою для всіх є їхня універсальність та широкий спектр застосування [3]. Ці навички виходять за межі вузької спеціалізації та відображають загальні вміння, необхідні у будь-якій сфері, та компетентності, які є важливими в сучасному розвитку професійних навичок. У різноманітних дослідженнях, які детермінують поняття «soft skills» у вітчизняній науковій літературі, відмічається вага формування цих комплексних навичок та якостей, необхідних для успішності майбутніх фахівців у різних галузях та спеціальностях. Варіативність термінологічних підходів – від «м'яких навичок» до «універсальних навичок» – свідчить про широкий спектр значень цих термінів, хоча вони об'єднуються у високому ступені надпрофесійності та міжпредметності.

Впровадження концепції освіти сталого розвитку передбачає необхідність розвитку цих універсальних навичок у педагогічних практиках освітніх установ. "Soft skills", зокрема, вимагають широкого спектра компетенцій – від вміння ефективно спілкуватися до навичок розв'язання проблем та роботи у команді. Ці вміння виходять за межі вузько спеціалізованих професій та є ключовими у забезпеченні сталого та всебічного розвитку майбутніх фахівців. Це означає постійне модернізування освітніх методів та підходів для інтеграції цих навичок у процес навчання та підготовки здобувачів освіти. Така реформа освіти спрямована на підготовку молодого покоління до різноманітних викликів сучасності та впровадження сталого розвитку у всіх сферах життя. Отже, вбачається коректним розглянути поняття Освіти сталого розвитку, як іманентного явища для формування «soft skills»

Освіта для сталого розвитку – це підхід до всього навчального плану, освітнього процесу та управління установою, що включає школи, коледжі, університети, організації. Вона має своє походження в екологічній освіті та освіті розвитку і вже не є новою темою. Багато з основних принципів освіти для сталого розвитку вже присутні у більшості установ, особливо в університетах. Освіта для

сталого розвитку спрямована на допомогу студентам у розвитку ставлення, навичок та знань для прийняття обміркованих рішень на користь себе та інших, як сьогодні, так і у майбутньому, і на їх втілення в життя. Основні елементи ефективної освіти для сталого розвитку включають освітню програму, методи навчання та власний досвід студентів.

Існують три терміни, які використовуються одночасно і взаємозамінно: освіта для сталого розвитку, освіта для сталості та сталий розвиток. З цих трьох останній найбільш поширений, оскільки він використовується загальною назвою на міжнародному рівні. Освіта вважається ключовою для сталого розвитку [6, 56]. Освіта та сталість нерозривно пов'язані. Можна виокремити чотири основні напрямки, за якими розпочинається робота зі сталим розвитком за ЮНЕСКО: поліпшення базової освіти; переорієнтація чинної освіти на проблеми сталого розвитку; розвиток громадського розуміння та свідомості та, безпосередньо, навчання. Логічним буде трактувати, що саме переорієнтація освіти на всіх рівнях, починаючи від дошкільного навчання і закінчуючи університетом, дозволяє сформулювати вимір, де міститься більше принципів, навичок, поглядів і цінностей, пов'язаних зі сталістю, які наразі не враховані в більшості систем освіти. Кількість освіти не є важливою, а важлива відповідність та актуальність. Переорієнтація освіти для сталого розвитку має відбуватися постійно на всій формальній освітній системі, такій як університети, професійні школи і технічні школи, нарівні з початковою та середньою освітою. Суттєвим лишається також те, що сталість потребує населення, яке розуміє цілі сталого суспільства та має знання та навички для сприяння цим цілям. Зі зростанням кількості демократичних урядів виникає потреба в освіченій громаді, яка підтримує просвітницькі політики та урядові ініціативи для здійснення сталості заходів. У сучасному світі люди оточені медіа, такими як телебачення, радіо, газети, журнали та реклама, такі як білборди, банери на сайтах Всесвітньої павутини та логотипи. Таким чином, громадяни повинні стати медіаграмотними та здатними аналізувати повідомлення корпоративних рекламодавців, а також освіченими споживачами, які можуть бачити за межами рекламних заходів корпорацій, які підкреслюють діяльність корпорацій, які є більш екологічно відповідальними, приховуючи або ігноруючи основні діяльності, які такими не є. У період глибоких змін і глобалізації заклади вищої освіти несуть відповідальність за виховання осіб, які не лише готові до майбутньої роботи у команді, а й є відповідальними громадянами. Мета вищої освіти полягає у тому, щоб формувати людський капітал, який має необхідні навички і уявлення, які дозволяють сучасним і майбутнім поколінням жити гідно, забезпечувати рівний доступ до ресурсів планети й захищати біологічні різноманітні екосистеми, від яких залежить наше існування. Створення стійкого суспільства стає спільною відповідальністю як для освітан, які формують майбутніх лідерів суспільства, так і для наших випускників у професійній та особистій сферах.

Інтеграція сталого розвитку у вищу освіту має на меті культивувати соціальні погляди студентів і випускників, які мають інформований ідеологічний погляд та здатність до соціальної критики. Крім того, ця інтеграція сприяє глибокому навчанню у різних галузях. Наприклад, активні методи навчання сприяють розвитку загальних навичок, таких як критичне мислення, системне мислення, командна робота, здатність до змін, усна та письмова комунікація, навички переговорів та управління часом, які є популярними серед потенційних роботодавців. Соціальні, політичні та економічні наслідки сталого розвитку ставлять нові вимоги до багатьох професійних груп у суспільстві, уряді, промисловості та громадських секторах. Це ще більш актуально для університетів освіти, які повинні розуміти і розвивати краще розуміння практик, які можуть забезпечити бажані результати, сприяючи, а не заважаючи, зусиллям до досягнення сталості. Таким чином, надзвичайно важливо навчати студентів та підготувати їх як майбутніх фахівців та відповідальних громадян для виконання вищезазначених обов'язків. Якщо студенти розуміють сталість як частину своєї соціальної та етичної відповідальності, вони стають громадянами, які сприймають себе як частину природного світу та іншими людьми. Таким чином, вони мають здатність сприяти розвитку діяльності, яка зберігає, а не знищує. Заклади вищої освіти повинні забезпечувати усвідомлення, знання, навички та цінності, які допомагають людям досягати життєвих цілей таким чином, щоб забезпечити добробут як людини, так і ресурсність природи для всіх поточних і майбутніх поколінь. Важливим аспектом досягнення цілей сталого розвитку є навчання для розуміння. Заклади вищої освіти виконують свою роль, забезпечуючи навчання, яке є надійним та глибоким. Це особливо стосується навчання на основі досліджень, яке впроваджується в наукову програму країни. Навчання на основі досліджень обумовлене студентами і їхнім бажанням вивчати світ, у якому вони живуть. Розв'язання проблем, навчання на основі рішень проблем та майбутні перспективи – це приклади підходів до навчання на основі досліджень, які підтримують освіту для сталого розвитку. Суттєве місце займає й проектна робота, яка може запропонувати дослідницьке та проблемне навчання, а також сприяти усвідомленню цілей сталого розвитку. Гнучкість проектної роботи дозволяє студентам включати свої власні питання стосовно сталого розвитку у загальну освітню програму. Студенти також повинні мати можливість розвивати творчість та уяву. Обидва ці інструменти важливі для мислення та навчання, які можуть

сприяти перегляду викликів сталого розвитку з різних сторін. Це сприяє розвитку альтернативного розуміння, яке стимулює та розвиває інноваційні практики для сталого розвитку.

Навички м'якого спрямування можна вважати сумою всіх аспектів загальних навичок, що охоплюють когнітивні елементи, пов'язані з непедагогічними навичками та які присутні у освіті сталого розвитку [7, 71]. Хоча немає конкретних м'яких навичок, більшість цих навичок пов'язані з позитивними цінностями, лідерськими навичками, командною роботою, комунікативними навичками та навичками освіти впродовж життя. М'які навички визначені як найважливіші у сучасному глобальному ринку праці, особливо в швидкозмінній ері технологій. Переорієнтація освіти, що є довірою освіти для сталості, також стосується важливості цих так званих м'яких навичок. Отже, випускники закладів вищої освіти, які мають відповідати потребам ринку праці, досягнувши вищезазначених м'яких навичок, будуть опосередковано підпадати під навички, передбачені у концепції сталого розвитку освіти. Серед них можна виокремити: ефективні комунікативні навички; навички критичного мислення та розв'язання проблем; командна робота; навички освіти впродовж життя та управління інформацією; навички підприємництва; етика, мораль та професіоналізм; лідерські навички.

Можна спостерігати, що м'які навички, визначені тут, добре взаємодіють з навичками, необхідними для сталого розвитку. Таким чином, впровадження м'яких навичок серед студентів матиме два напрямки: створення якісних кадрів і розвиток їхніх знань, розуміння, цінностей та навичок. Як ці дві навички поєднуються, буде обговорено. Ефективні комунікативні навички включають ефективне спілкування як національною, так і англійською мовою в різних контекстах і з різними людьми. Є вісім піднавичок у складі ефективних комунікативних навичок, з яких три є обов'язковими, а п'ять – бажаними [6, 13-16]. Комунікативні навички є важливою частиною будь-якої системи освіти, як у вищій, так і у загальній освіті. Як зазначалося раніше, у багатьох країнах базова або початкова освіта є обов'язковою і акцентується на навчанні читання, письма та арифметики. Люди вчаться читати книги, писати листи, рахувати, та розвивати навички, необхідні для виконання очікуваних ролей у своїх домогосподарствах та спільноті. На цьому рівні великий акцент приділяється розвитку комунікативних навичок людини, щоб до часу виходу з університету вони могли брати участь у громадській діяльності та приймати рішення. Те, що виявлено в теперішньому людському капіталі нації, це відсутність комунікативних навичок. Відсутність хороших комунікативних навичок якимось чином впливає на погане представлення своїх поглядів та прийняття рішень для отримання довіри та поваги інших.

Навички критичного мислення та розв'язання проблем охоплюють здатність мислити критично, творчо, новаторські та аналітично. Також вони передбачають можливість застосовувати знання та розуміння до нових та різних проблем. Для успішного впровадження сталого розвитку важливо надати людям корисні навички, які дозволять їм продовжувати навчання після закінчення школи, мати сталі засоби до існування та жити сталим життям. Навички критичного мислення, навички організації та інтерпретації даних і інформації, навички формулювання питань та можливість аналізу проблем, що стосуються спільнот, широко висвітлені у переорієнтації базової освіти в рамках сталого розвитку освіти. Серед них виокремлюють здатність мислити про системи (як природні, так і соціальні науки); здатність мислити в часі – передбачати, мислити наперед і планувати; здатність критично мислити про ціннісні питання.

Навичка роботи в команді передбачає здатність працювати з людьми з різних соціокультурних середовищ для досягнення загальної мети. Студентів закликають виконувати свою відповідальність у групі та поважати погляди та настанови інших учасників групи. Вони також повинні зробити свій внесок у план групи та приєднатися до зусиль групи, крім того, бути відповідальними за рішення групи. Ця навичка також є частиною ESD, як зазначено у переорієнтації базової освіти, здатність працювати спільно з іншими людьми. Якщо майбутній людський ресурс зможе опанувати ці навички, ми можемо бути впевнені, що майбутнє покоління буде співпрацювати та працювати спільно для добробуту нації.

Навичка освіти впродовж життя та управління інформацією передбачає спробу навчитися бути незалежним або саморегульованим у здобутті навичок та нових знань. Здатність знаходити та керувати відповідною інформацією з різних джерел є також стандартом цієї «м'якої» навички. Крім того, також очікується розвиток пізнавальної активності та бажання до знань. Як вже зазначалося, ці характеристики є однаково важливими в рамках сталого розвитку, щоб особа могла бути медіаграмотною та знати свої права як споживач. Освіта впродовж життя дозволить людині накопичувати багато знань та навичок з роками. Здатність ефективно керувати інформацією дозволить індивідууму орієнтуватися між пропагандою та дезінформацією та чистою інформацією, вживати кращі практики та приймати обґрунтовані рішення.

Навичка підприємництва – це здатність виявляти бізнес-можливості та розвивати усвідомленість ризиків. Вона також передбачає творчість та інноваційність у справах, пов'язаних із бізнесом та завданнями. Мати можливість розробляти та планувати бізнес-пропозиції та здатність

бути самозайнятим, самозарадним – один з аспектів навичок підприємництва. Ця навичка може у певній мірі сприяти сталому розвитку, якщо навчання та практика проводяться з спрямуванням до фактичного застосування отриманих знань.

Навички етики, моралі та професіоналізму - це здатність дотримуватися високих моральних стандартів у професійних завданнях та соціальній взаємодії. До цих навичок також включається здатність аналізувати етичні проблеми та приймати рішення щодо їх вирішення. Відчуття відповідальності перед суспільством є ще одним стандартом цих «м'яких» навичок. Більшість навичок та цінностей, які передбачені в освіті сталого розвитку, також підкреслюють ці «м'які» навички.

Навички лідерства показують здатність керувати різноманітними видами діяльності та завданнями. Це є важливим стандартом у освіті для сталого розвитку для планування та реалізації ідей у групі. Ця навичка також важлива для лідерства у дискусіях та прийнятті рішень.

Для впровадження м'яких навичок серед студентів закладів вищої освіти найбільш відповідним вважається комплексний підхід, що ґрунтується на поєднанні кількох програм та ключових заходів. Серед них – формальні процеси навчання, що охоплюють як навчальні, так і позанавчальні елементи; програми підтримки, які включають академічні та неакадемічні аспекти, а також місця проживання та оточення університету. В цілому розвиток м'яких навичок відбувається й через офіційні навчальні та навчально-виховні заходи. Найчастіше це реалізується за допомогою трьох форм: як окрема складова (наприклад захід, чи вибіркового компонент предмет, вбудований у програму (теми, практичні вправи, завдання, самостійна робота тощо), поєднання обох підходів. Одним з таких методів є популярна у західному освітньому процесі модель окремого предмету, яка передбачає підхід до навчання та створення можливостей для студентів розвивати м'які навички через конкретні курси, що плануються для цієї мети. Курси цієї категорії часто є частиною загальних вимог, які становлять програму. Кількість курсів та кредитів у цій категорії залежить від дизайну освітньої програми та вимог самої програми. Модель окремого предмету також може бути створена через заохочення студентів зареєструватися на кілька додаткових курсів, які можуть накопичуватися для формування додаткової спеціалізації, відмінної від початкової програми. Наприклад, студент, який обирає програму з однієї спеціальності, може вивчати додаткові курси для формування суміжної спеціальності у іншій галузі.

Вбудована модель використовує підхід впровадження м'яких навичок у навчальні та освітні процеси по всьому навчальному плану. Вона не потребує від студентів спеціальних курсів, як в моделі самостійного предмета. Натомість студенти навчаються майстерно володіти м'якими навичками через різноманітні навчальні та освітні заходи, які плануються і проводяться за допомогою конкретних стратегій та методів. Таким чином, зберігається зміст та результати навчання для відповідних курсів. Результати навчання, пов'язані з м'якими навичками, інтегруються та стають частиною результатів навчання відповідних курсів. Це запропонована модель для впровадження у всі курси різних програм вищої освіти. Кожен елемент м'яких навичок розглядається у результативності навчання, а потім переноситься до навчального плану на семестр. Це виконується за допомогою впровадження різних методів і стратегій навчання, таких як запитання, класні дискусії, мозковий штурм, командна робота, презентації, рольові імпровізації та симуляції, завдання/проекти, польові роботи та відвідування певних місць.

Кожна з описаних вище моделей має свої слабкі та сильні сторони. З позиції концепції, планування, впровадження та оцінки модель самостійного предмета, безперечно, має перевагу. Це пояснюється тим, що курс або предмет спеціально розроблений для того, щоб допомогти студентам отримати м'які навички. Однак ця модель не надає можливості студентам розвивати та отримувати м'які навички як частину інтегрованих з іншими знаннями та навичками у головній дисципліні, яку вони вивчають. Існуюча кількість кредитів для відповідної програми також обмеженням для студентів у підписанні на додаткові курси з м'яких навичок.

Навпаки, з позиції концепції, планування, впровадження та оцінки вбудована модель складніша, ніж модель самостійного предмету. Ця модель вимагає від лекторів володіти конкретними вміннями навчання та використовувати їх для викладання відповідних основних курсів для конкретної програми. Однак, при уважному плануванні та використанні відповідних стратегій навчання, ця модель є більш ефективною у розвитку та отриманні м'яких навичок як інтеграції з іншими знаннями та навичками у програмі. Крім того, ця модель не потребує додаткових курсів порівняно з існуючими курсами відповідної програми.

Враховуючи обговорені слабкі та сильні сторони, заклади вищої освіти рекомендуються використовувати вбудовану модель порівняно з моделлю самостійного предмету. Це тому, що вбудована модель акцентується на навчанні, орієнтованому на студента, такому як досвідчене навчання та навчання на основі вирішення проблем, і надає студентам практичний досвід також.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У сучасній епісі глобалізації та інформаційної економіки сила кожної країни безпосередньо залежить від інтелектуальних та

професійних здібностей своїх громадян. Розвиток людського капіталу є ключовою та необхідною умовою, яка змушує країну рухатися вперед, до майбутньої візії та місії. Без якісного людського капіталу країна залишається вразливою, позбавленою компетентного чинника, необхідного для запровадження нових ініціатив та прийняття різноманітних перспектив. Якісний людський капітал є результатом пружної освітньої системи. Ретельно спроектована та добре розроблена освітня система відіграє важливу роль у формуванні такого людського капіталу.

Отже, заклади вищої освіти відіграють неодмінну роль у формуванні висококваліфікованих та досвідчених осіб, здатних задовольняти різноманітні вимоги та очікування суспільства. Освітні процеси в цих закладах повинні майстерно надавати необхідні знання та навички майбутньому робочому персоналу.

Хоча включення питань сталого розвитку спочатку не було основним вбудовуваним елементом вищої освіти, його значущість виринала на етапі впровадження. Суть сталого розвитку гармонійно узгоджується з потребою розвитку високоякісного людського капіталу. Таким чином, введення м'яких навичок у життя майбутніх поколінь повинно спрямовуватися не лише на розвиток навичок, але й на сприяння набуттю знань, розуміння, цінностей та навичок – це втілення духу освіти для сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. Вибрані матеріали міжнародної програми з формування м'яких навичок СЕЕ навчання / за заг. ред. О. Елькіна, О. Масалітіної, Я. Фюрста. Харків: Дім реклами, 2019. Спеціально для П'ятої національної (не)конференції для шкільних педагогів EdCamp Ukraine, 2019. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2>.
2. Коваль К. О. Розвиток «soft skills» у студентів – один з важливих чинників працевлаштування. Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2015. № 2. С. 162–167.
3. Коляда Н., Кравченко О. Практичний досвід формування «soft-skills» в умовах закладу вищої освіти. Актуальні питання гуманітарних наук. 2020. № 3(27). С. 137–145
4. Мозгова Г., Євтушенко В., Мозгова А. Формування soft skills фахівця в галузі маркетингу на основі компетентнісного підходу. Економіка та суспільство. 2020. Вип. 22. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/98/93>.
5. Наход С. А. Значущість «soft skills» для професійного становлення майбутніх фахівців соціономічних професій. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2018. № 63. С. 131–135
6. Bulling H.-J./ Mytze R. (Hrsg.) (2004): Soft skills / Uberfachliche Qualifikationen fir betriebliche Arbeitsprozesse. Bielefeld: Bertelsmann.
7. Huntington S. The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order. N.Y.: Simon & Schuster. 1996, 367 p.
8. Kukathas C. Theoretical Foundations of Multiculturalism, 2007. URL: http://econfaculty.gmu.edu/pboettke/workshop/fall04/theoretical_foundations.pdf.

References

1. Vybrani materialy mizhnarodnoi prohramy z formuvannia miakykh navychok SEE navchannia / za zah. red. O. Elkina, O. Masalitinoy, Ya. Furst. Kharkiv: Dim reklamy, 2019. Spetsialno dlia Piatoi natsionalnoi (ne)konferentsii dlia shkilnykh pedahohiv EdCamp Ukraine, 2019. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2>.
2. Koval K. O. Rozvytok «soft skills» u studentiv – ody z vazhlyvykh chynnykiv pratsevlashtuvannia. Visnyk Vynnytskoho politekhnichnoho instytutu. 2015. № 2. S. 162–167.
3. Koliada N., Kravchenko O. Praktychnyi dosvid formuvannia «soft-skills» v umovakh zakladu vyshchoi osvity. Aktualni pytannia humanitarnykh nauk. 2020. № 3(27). S. 137–145
4. Mozghova H., Yevtushenko V., Mozghova A. Formuvannia soft skills fakhivtsia v haluzi marketynhu na osnovi kompetentnisnoho pidkhodu. Ekonomika ta suspilstvo. 2020. Vyp. 22. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/98/93>.
5. Nakhod S. A. Znachushchist «soft skills» dlia profesiinoho stanovlennia maibutnykh fakhivtsiv sotsionomichnykh profesii. Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriiia 5: Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy. 2018. № 63. S. 131–135
6. Bulling H.-J./ Mytze R. (Hrsg.) (2004): Soft skills / Uberfachliche Qualifikationen fir betriebliche Arbeitsprozesse. Bielefeld: Bertelsmann.
7. Huntington S. The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order. N.Y.: Simon & Schuster. 1996, 367 r.
9. Kukathas C. Theoretical Foundations of Multiculturalism, 2007. URL: http://econfaculty.gmu.edu/pboettke/workshop/fall04/theoretical_foundations.pdf.